

vergadering **C12**
zittingsjaar 2023-2024

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 4 oktober 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de verhuizing van landbouwbedrijven en gewestelijke samenwerking – 3377 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van het klimaatproject 'Klimrek' en het mogelijke vervolgtraject – 3545 (2022-2023)	5
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de groeicijfers van de biomarkt in 2022 in het licht van het Strategisch Plan Bio 2023-2027 – 3548 (2022-2023)	11

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de verhuizing van landbouwbedrijven en gewestelijke samenwerking – 3377 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Collega's, minister, ik wilde u graag wat helpen bij het stikstofprobleem. Ik las immers dat Wallonië dat probleem niet kent. Dat is begrijpelijk. Wallonië beschikt over 'betere gronden' om het probleem aan te pakken. Dat was een pleidooi van een Waalse professor die ervoor pleit om Landbouw weer federaal te maken. Ik zou dat niet doen, we hebben al problemen genoeg inzake België en Vlaanderen. Natuurlijk zijn er wel zaken met kunstmatige gevolgen als we zomaar lukraak een bepaalde grens trekken. Natuur, Omgeving, Landbouw, problemen of opportuniteiten, stoppen niet aan de grens.

Daarbij heeft Wallonië ook meer leemgrond, die beter is voor het vasthouden van stikstof. Het gevolg van deze verschillen is dat er mondjesmaat meer Vlaamse landbouwers naar Wallonië trekken. Ik lees ook regelmatig dat landbouwers zelfs naar het buitenland trekken. Volgens diezelfde professor zou de verhuis van landbouwbedrijven naar Wallonië een oplossing zijn voor het stikstofprobleem in Vlaanderen.

Vandaar mijn vragen, minister. Deelt u de stelling van professor doctor Philippe Baret van de Université Catholique de Louvain (UCL)?

Hoeveel landbouwbedrijven zijn er de laatste vijf jaar verhuisd van Vlaanderen naar Wallonië? Is er ook een omgekeerde beweging? Bestaan daar cijfers over? Het zal dan voornamelijk gaan over fruitteelt. In mijn regio zijn enkele Waalse bedrijven actief in de fruitteelt.

Wordt zo'n verhuis gestimuleerd vanuit Vlaanderen of net niet?

Waarom wordt er niet gedacht aan het gezamenlijk indienen van plannen in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB)? Dat vind ik wel een goed idee.

Is er samenwerking met Wallonië op het vlak van landbouw?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega, er is inderdaad een groot verschil in open ruimte tussen Vlaanderen en Wallonië. Ik heb de vraag rond stikstof al vaker gekregen. Helaas voor Wallonië is daar – gelet op de actualiteit – ook een stikstofarrest in de maak. U weet het of weet het niet, er hangt een proces boven het hoofd van een biomassacentrale. Eerst wil ik erop wijzen dat migratie van landbouwgezinnen iets van alle tijden is. In Wallonië, net als in Noord-Frankrijk of Zuid-Nederland, zijn er een behoorlijk aantal landbouwfamilies met typisch Vlaamse achternamen. Het Centrum voor Agrarische Geschiedenis heeft deze historische migratie van landbouwers ook in perspectief geplaatst.

Het kan uiteraard nooit kwaad dat verschillende beleidsniveaus hierover nadenken. Maar zoals u weet is het landbouwbeleid bij uitstek een domein waarvoor we in de Europese Unie ingezet hebben op een eengemaakte markt en beleidskaders. De vrijheid van vestiging om te ondernemen is dan ook een van de

basisbeginselen. Je kunt, en ik hoop ook dat u dat niet suggereert, als overheid dus niet bepalen dat zich in Vlaanderen alleen 'Vlaamse landbouwers' mogen vestigen, of omgekeerd evenmin in Wallonië alleen 'Waalse landbouwers'.

Landbouwondernemers die zich in het Vlaamse Gewest vestigen of er stoppen, dienen zich te registreren bij mijn administratie. Maar daar valt niet altijd automatisch uit af te leiden of het om een 'verhuis' gaat. Het kan om bijvoorbeeld de overname van percelen of gebouwen/stallen gaan, al dan niet gepaard gaande met overname van een maatschappelijke zetel. Er zijn ook meerdere ondernemingen die onder één maatschappelijke zetel activiteiten hebben in beide gewesten. Het is dus niet zomaar mogelijk om verhuisbewegingen tussen Vlaanderen en Wallonië één op één uit de databank te halen, maar bij benadering kan ik wel stellen dat die in de voorbije jaren beperkt waren.

De Vlaamse overheid voert in de brede economie een actief beleid om investeringen op Vlaams grondgebied aan te trekken, onder meer via het Agentschap Flanders Investment & Trade (FIT).

Rond omgekeerde bewegingen, dus het verhuizen van Vlaamse bedrijven naar elders, wordt geen actief beleid gevoerd, al kunnen beslissingen van ondernemingen om te verhuizen wel het indirecte gevolg zijn van beleidskeuzes of maatschappelijke veranderingen. Dat zal intussen wel duidelijk zijn.

Bij de vijfde staatshervorming werd Landbouw geregionaliseerd. Net zoals voor andere geregionaliseerde beleidsvelden wordt het beleid op gewestelijk niveau geïmplementeerd, rekening houdend met de lokale eigenheid.

De Europese Unie erkent en respecteert de Belgische staatsstructuur in dezen, men verdeelt de Belgische GLB-middelen bij verordening over de gewesten en geeft aan dat er twee aparte GLB strategische plannen worden ingediend.

Het was met fierheid, en met appreciatie van verschillende fracties, dat mijn voorganger kon aankondigen dat België als enige lidstaat in Europa de toelating kreeg om geregionaliseerde plannen in te dienen.

Zoals ik net al zei, zijn er weliswaar interacties tussen Vlaanderen en Wallonië, maar die zijn er eveneens met andere buurregio's of -landen. Daarom is het zo'n goede zaak dat de voornaamste beleidskaders voor de gehele unie uitgewerkt worden, waarbinnen elke regio volgens de eigenheid gedetailleerde plannen kan opmaken.

Alle belangrijke landbouwdossiers, of regionale wetgevende initiatieven, worden voorafgaand besproken in de schoot van een Permanente Werkgroep van het Intergewestelijk Ministerieel Overleg (PW-IMO).

Daarnaast zijn er heel frequent bilaterale contacten tussen medewerkers van de beide landbouwadministraties.

Algemeen loopt de samenwerking zeer goed. Zelden of nooit hoeven dossiers geëscaleerd te worden naar een interministeriële conferentie van de landbouwministers of het Overlegcomité.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Ik wilde alleen maar helpen, maar blijkbaar lukt dat niet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van het klimaatproject 'Klimrek' en het mogelijke vervolgtraject – 3545 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, enkele weken geleden werden de resultaten voorgesteld van het Klimrek-project (Klimaatmaatregelen met Economische Kansen op het landbouwbedrijf). Dit VLAIO-project (Agentschap Innoveren en Ondernemen) liep tussen 2019 en 2023 en werd getrokken door een partnerschap tussen ILVO (Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek), Boerenbond en VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek). Tijdens die periode werd er onderzoek gedaan naar de ecologische voetafdruk van de varkenshouderij, akkerbouw en melkveehouderij.

De studie was tweeledig en bestond uit gedetailleerde klimaatscans en een daaropvolgend individueel adviestraject.

In eerste instantie worden tijdens de scans alle inputs en processen die bijdragen tot het geleverde product in kaart gebracht. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de klimaatimpact van ingevoerde grondstoffen. Uiteindelijk worden al die gegevens in een levenscyclusanalyse (LCA) verwerkt waardoor het individuele bedrijf in kwestie zijn ecologische voetafdruk op jaarbasis tot in detail kan raadplegen.

De tweede stap is het adviestraject door een gespecialiseerde klimaatconsulent. Deze vergelijkt de ecologische voetafdruk met die van andere bedrijven en reikt maatregelen aan die de broeikasgasuitstoot nog verder kunnen verlagen en waarbij de kosten steeds aan de baten getoetst worden. Dat kan bijvoorbeeld gaan over een aangepast rantsoenmanagement, voederadditieven, een lager gebruik van kunstmest, verbeterde mestopslag- en verwerking door pocketvergis-ting en zelfs zonnepanelen op het dak van de stal.

Tijdens de proeffase werden 146 melkveebedrijven onder de loep genomen. Daaruit bleek dat 1 liter Vlaamse melk gemiddeld samengaat met slechts 0,99 kilogram CO₂- equivalenten. In vergelijking met andere landen – en dat hebben we uitgebreid in de pers kunnen lezen – blijkt dat Vlaanderen de meest klimaatvriendelijke melk heeft, weliswaar per liter geproduceerde melk, ik denk dat dat geen onbelangrijke nuance is.

De signalen uit de sector over het Klimrek-project zijn positief, onder meer door- dat de digitale rekentool toelaat om een gedetailleerde individuele analyse op bedrijfsniveau te maken. De bedrijfscontext is overal anders en reductiemaat- regelen op maat bieden dan ook een bijzondere meerwaarde.

Ik heb de volgende vragen voor u.

Hoe evalueert u nu zelf de resultaten? In de media werd vooral gefocust op de melkveehouderij maar welke resultaten werden er in de projectfase geboekt voor de varkenshouderij en akkerbouw? Werd daar ook getoetst aan een internatio- nale benchmark?

Wat zult u ondernemen nu het proefproject is afgerond, om de scans en adviesverlening breed uit te rollen in de sector? Zal er bijkomende structurele financiering worden voorzien in de landbouwbegroting, of meer specifiek het

VLIF-steunkader (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds)? Welke partners zullen daarbij worden betrokken?

Andere deelsectoren, zoals de groente- en fruitsector, blijken ook interesse te hebben in de scans en begeleiding. Welke initiatieven zijn daartoe reeds genomen of overweegt u nog te nemen? Wat is de timing hiervan?

Om de klimaatscans per deelsector van onderuit vorm te geven werd en wordt er gewerkt met co-creatiegroepen waar de verschillende actoren zoals adviseurs, landbouwers en toeleveranciers hun inzichten kunnen delen. Hoe evalueert u het functioneren van co-creatiegroepen? Is er voldoende interesse voor? En is dat er dan één per deelsector?

Alvast bedankt voor uw antwoord.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Coel. Ik denk dat dit het ideale moment is om hulde te brengen aan de Vlaamse koe, want ze is wereldwijd inderdaad de meest klimaatvriendelijke. U verwees inderdaad naar de cijfers. Recent hebben we naar aanleiding van de resultaten van het Klimrek-project mogen vaststellen dat de boerderij in Oostkamp waar we te gast waren, het ging over 0,88 kilogram CO₂ per kilo geproduceerde melk. Dat is dus bijzonder duurzaam. Wat daarbij opviel was dat, wanneer de analyse van het rapport gemaakt werd, daarop nog winst gemaakt kon worden. We weten allemaal dat we met voederadditieven de methaanuitstoot nog kunnen terugbrengen. Dat was bijvoorbeeld een element in het rapport dat in de boerderij nog niet werd toegevoegd. Die 0,88 kilogram, die al bijzonder laag was als je het vergelijkt met Zuid-Amerika, waar het meer dan 2,5 kilogram CO₂ per geproduceerde kilo melk is, kon nog verder zakken. Dat zijn voor mij toch allemaal weer elementen om die duurzame productie hier verder te versterken en omarmen.

Het project Klimrek heeft landbouwers heel wat inzichten geboden en de ontwikkelde aanpak en het klimaattraject blijken ook wel succesvol te zijn. Die aanpak bestaat uit een klimaatscan, gevolgd door een klimaatkoers- of begeleidingstraject op maat. Door eerst op het bedrijf de verschillende emissieposten in kaart te brengen, wordt ook duidelijk waar de werkpunten zitten en aan welke knop gedraaid kan worden om de CO₂ verder te reduceren.

Ook wordt duidelijk op welk vlak de landbouwer al goed bezig is. Veel landbouwers zijn op dat moment geprikkeld om ook effectief maatregelen te nemen op maat van hun bedrijf. Dat moet natuurlijk steeds in evenwicht zijn met de rendabiliteit, dat mogen we nooit uit het oog verliezen. Het begeleidingstraject zal verschillende scenario's doorrekenen die op dat bedrijf effectief en praktisch haalbaar zijn. De keuze van scenario's gebeurt in overleg met de landbouwer.

Deze aanpak werd ontwikkeld voor de melkveehouderij, de akkerbouw, en de varkenshouderij. Er wordt in eerste instantie gefocust op de melkveehouderij omdat daar de meeste trajecten doorlopen zijn. Toch zijn er al interessante inzichten te delen over de andere sectoren en werd er ook getoetst aan een internationale benchmark. Deze toetsing is uiteraard minder robuust dan die van de melkveehouderij, waar we al over 150 resultaten beschikken. Bij de varkenshouderij hebben we erg uiteenlopende bedrijfsvoeringen geëvalueerd, van de open tot gesloten tot halfopen stalsystemen, om alle praktijken te kunnen doorrekenen. We verwachten hier sowieso meer variatie tussen de resultaten onderling.

Zelf hebben we dit jaar nog 60.000 euro vrijgemaakt om de basismodule voor melkveehouders verder vorm te geven. Op die manier kan de klimrektool nog breder uitgerold worden. Het is belangrijk dat we zoveel mogelijk veehouders

daarmee aan de slag laten gaan. Het is duidelijk dat we, gelet op die positieve resultaten, zoveel mogelijk mensen mee op de trein moeten krijgen.

Vanaf 2024 krijgt elke actieve landbouwer, ik herhaal, elke actieve landbouwer, een kennisportefeuille ter beschikking voor het aankopen van advies of vorming bij een geregistreerde adviesdienst of een geregistreerd vormingscentrum. Adviesdiensten die de scans en klimaatadvies aanbieden, kunnen zich laten registreren en het advies in de kennisportefeuille aanbieden. De adviesmogelijkheden zullen aan de landbouwers gecommuniceerd worden.

Om de Klimrek-klimaatsscans en begeleidingstrajecten ook in de toekomst kwalitatief te kunnen aanbieden, wordt een stuurgroep opgericht waarin wetenschappelijke partners en partners uit de sector en de overheid zich samen engageren om het instrument up-to-date en accuraat te houden, alsook om blijvend klimaatconsulenten op te leiden en te kwalificeren. Op die manier wordt de verdere uitrol verankerd. ILVO ontwikkelde de scans voor de drie sectoren en heeft zich geëngageerd om de Klimrek-klimaatsscans te blijven ondersteunen. De melkveesector heeft zelf het initiatief genomen om de werking structureel te blijven ondersteunen.

Actieve landbouwers uit alle sectoren kunnen vanaf 2024 hun kennisportefeuille benutten voor onder andere dergelijk advies.

In januari 2023 werd ook Klimrek-T opgestart waarin klimaattrajecten en watertrajecten ontwikkeld worden voor de tuinbouwsector. De T is dus een verwijzing naar de tuinbouw. Voor de fruitteelt gaat het om tuinbouwbedrijven die hardfruit telen, voor de groententeelt gaat het om de vollegrondsteelt. Partners in dit project zijn ILVO, Boerenbond, PCFruit en het Provinciaal Proefcentrum voor de Groententeelt (PCG). Dit project wordt gefinancierd door de Vlaamse overheid met Blue Deal-middelen en loopt tot eind 2025. Momenteel worden de klimaatsscans voor beide sectoren uitgewerkt.

Tijdens de co-creatiesessies wordt door de deelnemers samengewerkt aan een praktisch, accuraat en wetenschappelijk onderbouwd meetinstrument om de impact van de bedrijfsvoering op het klimaat en het leefmilieu in kaart te brengen. Het meetinstrument moet overweg kunnen met alle varianten op de Vlaamse bedrijfsvoering, het moet gevoed worden met data die de landbouwer kan aanleveren of waarvoor een praktisch alternatief wordt uitgewerkt, en het moet resultaten opleveren die de landbouwer en de klimaatconsulent inzicht bieden en in staat stellen om verdere stappen te nemen.

De mogelijke oplossingen onder de vorm van broeikasgasreducerende maatregelen of klimaatadaptieve maatregelen moeten relevant zijn, praktisch implementeerbaar – of er moet tenminste getoetst kunnen worden op de praktische implementeerbaarheid op een bedrijf – en ze moeten op een correcte manier doorgerekend worden. De ervaring en inzichten van de verschillende deelnemers zijn hierbij uiteraard belangrijk, omdat iedereen een stukje van de puzzel in handen heeft.

Elke deelsector heeft zijn eigen co-creatiegroep. Binnen het project werden mensen aangeschreven om deel te nemen aan de sessies en werd er zo nodig een oproep gelanceerd om specifieke groepen te vertegenwoordigen. Er werden drie co-creatiesessies georganiseerd per deelsector. Een eerste sessie richtte zich op het in beeld brengen van een typisch Vlaams landbouwbedrijf en de variatie aan bedrijfsbeheer en landbouwpraktijken.

Een tweede sessie vertrok van de resultaten van de eerste volledige levenscyclusanalyses op de pilootbedrijven en besprak de vereenvoudiging tot een scan. Hierbij werd aandacht besteed aan gegevens die misschien niet meteen essentieel zijn

om de klimaatimpact te berekenen maar die toch wenselijk zijn om op te nemen in de analyse omwille van bijvoorbeeld het economisch belang. Dat mag uiteraard niet uit het oog verloren worden. Er werd ook besproken op welke manier de resultaten dienen te worden weergegeven op het dashboard van de landbouwers.

Een derde sessie werd dan gewijd aan de klimaatkoers, aan het traject dat moet worden afgelegd. Daarin werden dan de verschillende klimaatmaatregelen voorgesteld en ook besproken, werden bijkomende klimaatmaatregelen opgelijst en werd per maatregel de economische en praktische haalbaarheid besproken. Mogelijke subsidiekanalen of andere ondersteuningsmechanismen kwamen daarbij ook aan bod.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u, minister, voor uw omstandig antwoord. Ik zal me, ten eerste, al aansluiten bij uw hulde aan onze koe. Ik denk dat we inderdaad terecht fier mogen zijn op het feit dat we in internationaal perspectief zo'n klimaatvriendelijke en duurzame productie per geproduceerde kilogram hebben. De reden waarom ik daarnet de nuance benadrukte dat het per geproduceerde eenheid is, is omdat u, toen we het hier een aantal maanden geleden hadden over het Vlaams Energie- en Klimaatplan en de engagementen van de landbouw, ook zelf erkende dat we met een shift van vlees naar melk in de veestapel zaten. Dat heeft er in totaliteit toe geleid dat we nog niet echt veel reductie gerealiseerd hebben. Toen heb ik gezegd dat beiden tegelijk waar zijn: we kunnen per liter of per kilogram de meest duurzame koe hebben maar als we tamelijk veel of heel veel liters produceren, blijft de totale uitstoot op een te hoog niveau en moeten we op die reducties nog verder doorgaan. Die nuance wil ik nu even aan de kant zetten.

Ik denk dat we vooral met het positieve van dit project aan de slag moeten gaan. Het is een project dat holistisch werkt, dat heel het bedrijf in ogenschouw neemt en, zoals u zelf aangeeft, er is nog winst mogelijk. Nog niet elk bedrijf werkt even performant en dus is er op heel wat bedrijven nog winst mogelijk, vandaar het belang om dit nu echt uit te rollen in de sector. We hebben dat met een honderdvijftigtal bedrijven getest. Ik denk dat er nog veel potentieel is om dat op heel wat andere bedrijven ingang te laten vinden.

U zegt dat u daarvoor 60.000 euro voorziet. Ik weet niet goed hoeveel trajecten u daarmee gefinancierd gaat krijgen of hoe ik dat moet zien. Wat is de kost van zo'n begeleiding, zowel de scan als daarna het opvolgtraject om dan op het bedrijf tot verbeteringen te komen? Dienen die 60.000 euro om aan die tool te werken of is dat echt een aantal begeleidingstrajecten die u daarmee financiert? En ja, hoeveel wenst u er dan het komende jaar bijkomend uit te rollen? Ik begrijp ook dat u wel degelijk ook voor de andere sectoren al heel wat aanbod in opbouw hebt, maar dat we daar eigenlijk nog meer in de kinderschoenen staan. U zegt dat er voor de varkens nog bijkomende analyses vereist zijn en dat we daar meer diversiteit tussen de bedrijven zullen aantreffen dan dat we tot nu toe bij het melkvee hebben aangetroffen. Dat wil zeggen dat daar ook nog meer winst te behalen valt. Ik denk dat het potentieel enorm is maar dat we het hier niet mogen bij laten en dat we echt moeten inzetten om het uit te rollen, niet alleen voor het melkvee maar ook in de andere deelsectoren. Kunt u nog verduidelijken hoe u met die 60.000 euro die uitrol zult uitwerken?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik kon, spijtig genoeg, niet aanwezig zijn op de voorstelling maar ik vind het sowieso wel een interessant project. Ik denk dat het ook goed is om zeker intern een match te maken, om mensen samen te zetten en vergelijkingen te maken en zo mensen te stimuleren om goede praktijken over te nemen en zo vooruitgang te boeken. Ik heb een paar vragen.

Er werd uitpakkt met die internationale benchmark. Wij hebben nu de meest klimaatvriendelijke koeien. De cijfers die wij hebben, zijn natuurlijk het resultaat van dit project. Men heeft er vier jaar over gedaan om ongeveer 150 bedrijven te scannen. Met wat vergelijkt u eigenlijk? Zijn er andere landen waar gelijkaardige studies zijn gebeurd? Vergelijken wij de regio Vlaanderen met landen of met andere regio's, want Vlaanderen is bij mijn weten nog altijd geen land? Vergelijken wij met continenten? Want u noemde een bepaald bedrag voor Zuid-Amerika? We hebben er nu veel gegevens bij dus we kunnen vrij correct inschatten hoe het bij ons zit maar men vergelijkt misschien met landen waar men die studies niet gedaan heeft en waar misschien een grovere schatting is gebeurd. Dat neemt niet weg dat ik de cijfers niet betwijfel en ik kan me voorstellen dat het elders minder goed is. Het is dus een vraag naar meer duidelijkheid daarover. Met wat vergelijkt men eigenlijk?

Een tweede opmerking die ik toch wil maken is dat we toch wat voorzichtig moeten zijn met het geïsoleerd bekijken van één aspect. We zijn al een lange tijd heel sterk gefocust geweest – en we zullen het waarschijnlijk nog een tijd zijn – op stikstof. Dat leidt dan tot de vaststelling dat het ene bedrijf een goed bedrijf is en dat een ander moet verdwijnen, zich aanpassen of omvormen, alleen op basis van de stikstofuitstoot. Dan hebben we andere bedrijven die zich op basis van een ander aspect moeten aanpassen. Ik denk dat we, als we naar bedrijven kijken, dat niet alleen verticaal moeten doen. Ik denk dat het goed en nodig is, zoals collega Coel terecht zegt, dat hier een levenscyclusanalyse gemaakt wordt waarbij je heel de verticale keten bekijkt. Maar je moet misschien ook horizontaal de verschillende aspecten samennemen zodat je een volledige kijk op een bedrijf hebt en je ziet wat een bedrijf voor de toekomst is, en welk bedrijf op de verschillende aspecten goed scoort.

Een bedrijf dat bijvoorbeeld zeer goed scoort op vlak van klimaat kan misschien wel een probleem hebben met diervriendelijkheid. Ik denk dat we het globaal moeten bekijken. Ik vind wel dat we daarvoor aandacht moeten hebben. Er wordt nu inderdaad gewerkt met drie sectoren waarvan er eentje wat verder staat, de andere minder ver. Ik volg collega Coel wel als hij zegt dat het misschien ook voor andere sectoren moet gebeuren maar misschien moeten we ook eens kijken of we die oefening kunnen maken voor bedrijven die het wat anders aanpakken, die bijvoorbeeld proberen agro-ecologisch te werken. Ik weet natuurlijk dat daar de praktijkervaring veel kleiner is, dat daar minder bedrijven zijn die we kunnen meenemen in zo'n traject. Als we toch de evolutie willen maken naar de verdere vertechnologisering van bedrijven, is er dan ook eventueel een traject voorzien voor bedrijven die op een andere manier proberen duurzamer te werken? Denkt u dat zoiets ook mogelijk zou zijn in de toekomst?

De voorzitter: Collega Steenwegen, we moet toch opletten voor een zekere zwartgalligheid. Als het goed is, mogen we het toch ook eens zeggen. Als we telkens, als het goed is, zeggen dat er misschien andere aspecten zijn die minder goed zijn, wat waarschijnlijk waar is, moeten we ook, als we de slechte zaken benadrukken, zeggen dat er andere dingen goed zijn. U zou het misschien een beetje in zijn geheel moeten bekijken. Het mag ook eens gezegd worden dat een aantal zaken hier toch wel op een goede manier georganiseerd zijn, dat de teelten goed in elkaar zitten, dat de scholing van onze landbouwers en de technieken toch wel wereldtop zijn. Ik denk dat we daar niet beschaamd over moeten zijn.

Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik had het niet zo ervaren of niet zo aangevoeld. Ik denk dat het altijd heel constructief bedoeld was, maar we zijn begonnen met een hulde en ik denk dat eenieder hier in deze commissie ook erkent dat die Vlaamse land- en tuinbouw bijzonder duurzaam is, wat niet wegneemt dat we voor grote

uitdagingen staan. We mogen dat op de eerste plaats erkennen maar het ontslaat ons nog altijd niet van een heel aantal uitdagingen.

Ik begin met de opmerking over de hoeveelheid. Ik denk dat dat klopt, dat het zo is. In het voorbeeld van het bedrijf dat inderdaad op 0,088 kilogram CO₂ per geproduceerde kilo melk zat, was het voor mij vooral heel positief om vast te stellen dat daar nog een aantal heel tastbare winsten mogelijk waren, om het voederen nog maar eens te noemen. Maar om meteen een bruggetje te maken naar de opmerkingen van collega Steenwegen: het gaat ook over koolstofopslag in de bodem, het gaat over veel meer dat in de totaliteit kan worden bekeken op een bedrijf. Het stemde mij positief dat ze het goed deden maar er waren nog zo veel kansen om het veel beter te doen. In de totaliteit van de hoeveelheid is dat inderdaad een mooi antwoord om de bezorgdheid te counteren die u terecht uit wat het klimaatplan betreft.

Het is inderdaad de ambitie om niet bij die 150 te stoppen. Met die 60.000 euro gaan we een extra inspanning kunnen doen. Het is wel degelijk de bedoeling om alle drieduizend melkveehouders te bereiken, allemaal, en het is een engagement dat de zuivelsector, die daar ook onvoorwaardelijk het voortouw heeft in genomen, heeft opgenomen. Zij verwachten dat zij klimaatneutrale melk gaan kunnen verkopen. Het engagement van de zuivelsector om daarin mee het voortouw te nemen, is in dezen belangrijk.

We mogen inderdaad wel niet twijfelen aan ons onderzoeksinstituut. Daarin treed ik collega Dochy wel bij: als het goed is mag het zeker worden gezegd. Het is niet dat het een vergelijking is om onszelf wat pluimen op de hoed te steken, het is wel degelijk op een internationale benchmark gebaseerd en vergeleken met een aantal andere landen. Ik stel voor dat wat gepresenteerd is in het onderzoek hier ook breed gedeeld wordt.

Ik spreek over Zuid-Amerika, ik denk dat het Brazilië was of een of ander Zuid-Amerikaans land. Het getal waarmee vergeleken werd was 2,55 en dat werd afgezet tegenover de 0,088 kilogram CO₂ ten opzicht van een kilogram geproduceerde melk. Er was dus wel een verschil. Men had helemaal mooi onderbouwd welke parameters men uit die landen nam om ze een-op-een met die van hier te kunnen vergelijken, dus dat zat goed in elkaar.

Ik voel aan dat u zegt dat het goed is maar dat u ook zegt dat we er daar nog niet mee zijn. Dat klopt als het gaat over die diversiteit in bedrijven en die diversiteit in uitdagingen. In een debat rond stikstof leggen we altijd de relatie tussen Europa, stikstof en biodiversiteit, maar als ik met ecologen spreek – en u spreekt met veel meer ecologen dan ik – zeggen ze dat wij in verhouding vaak veel te weinig aandacht besteden aan natuurbeheer, natuurcompensatie, natuurherstel. Dat kan vaak even effectief zijn voor bepaalde habitats dan enkel stikstofreductie. Stikstofreductie is nodig maar daarnaast kunnen natuurbeheer en natuurherstel op vele vlakken beter, dixit vele ecologen. Ik denk dat dat in de totaliteit van een debat ook belangrijk is.

Net als die diversiteit aan maatregelen die nodig zijn, mag je ook een bedrijf niet geïsoleerd bekijken – ik verwijs naar de CO₂ -opslag in de bodem of het sociaal-economische aspect. ik denk dat u een terecht punt hebt als het gaat over die totaalbenadering.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank, minister, voor die verduidelijking. Ik ben blij dat u het engagement uitspreekt om dat uit te rollen naar de drieduizend melkveehouders en dat ook de zuivelsector zich daarvoor engageert. Ik was twee weken geleden op bezoek bij Danone, dat toch geen onbelangrijke zuivelverwerker is.

Zij zaten ook met grote zorgen over de continuïteit van de toelevering van melk dankzij het onderwerp van het debat van deze namiddag. Zij gaven ook aan dat door de directieven van hun corporate om inderdaad naar die klimaatneutrale melk te gaan, en waarvoor ze op alle vlakken heel hard werken zoals op transport, verpakking, in de fabriek zelf, en ook bij de melkveehouders, het ironische effect van alle reducties die ze hadden gedaan, was dat het aandeel van de melk was gestegen.

Ze hadden dus veel vooruitgang geboekt – denk, onder andere, aan Bovaer dat ze gebruiken – maar 65 procent van de CO₂-impact op een flesje Actimel was nu nog de melk. Dat was een groter aandeel dan vroeger omdat ze zo veel winst hadden geboekt op transport, verpakking en andere zaken. Dat geeft toch aan dat de uitdagingen waarvoor we met de sector staan niet min zijn. We doen veel maar er wordt ook veel verwacht en ik denk dat de markt de landbouwers ertoe zal dwingen om mee te gaan omdat ze hun melk niet meer verkocht gaan krijgen als ze niet aan een aantal standaarden voldoen.

Wat mij ook opviel was dat ze tachtig toeleveranciers van melk hebben en daarvoor heel wat begeleiders in dienst hebben, die heel intensief tachtig bedrijven begeleiden. In de gemiddelde coöperatie, die een aantal honderden of misschien wel duizend toeleveranciers heeft, zijn er dikwijls maar een beperkt aantal consultants beschikbaar om die bedrijven te begeleiden. Ik denk dat de investering die wij doen in dit Klimrek, in die echt actieve een-op-eenbegeleiding van een aantal landbouwbedrijven, zeer nodig en nuttig is en dat we daarvan ten volle verder werk moeten maken. Ik zal het samen met u verder opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de groeicijfers van de biomarkt in 2022 in het licht van het Strategisch Plan Bio 2023-2027 – 3548 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, we hebben een tijdje geleden het Strategisch Plan Bio voorgesteld gekregen, met toch een aantal ambitieuze doelstellingen, namelijk die 5x5-benadering. In dat licht kwam dan ook de analyse van de aankopen van zesduizend gezinnen voor thuisverbruik, die het marktonderzoeksbureau GfK uitvoerde, in opdracht van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM). Daarin stonden toch wel een aantal interessante cijfers. Het blijkt dat de hoge inflatie de algemene voedings- en huishoudbestedingen van de Belgische gezinnen in 2022 deed stijgen met 1,8 procent. De globale biobestedingen daalden vorig jaar in België dan wel weer met 2,6 procent. In die globale daling van 2,6 procent zitten wel grote regionale verschillen. De afname is hoofdzakelijk toe te schrijven aan Brussel en Wallonië. Vlaanderen kende in 2022 een toename van 3 procent van de biobestedingen. In absolute cijfers en per capita overtreft de Waalse biomarkt wel nog steeds de Vlaamse, maar de kloof is dus iets kleiner geworden vorig jaar.

De inflatie kende een algehele volumedaling van 9 procent bij bioproducten, samen met een volumedaling van maar 4 procent bij de gangbare producten. Dat wordt dus niet volledig gecompenseerd. Het belang van bio is weldegelijk verkleind. In Vlaanderen konden de biobestedingen wel de algemene voedingsbestedingen volgen, waardoor het Vlaamse biomarktaandeel op 2,4 procent

bleef. Ondanks de terugval aan de overkant van de taalgrens blijft het marktaandeel bio daar wel 2,1 procentpunten hoger dan in Vlaanderen.

De marktpenetratie van bio bleef constant op 98 procent, maar de aankoopfrequentie daalde in 2022 van 28,7 naar 28,2 keer per jaar, een lichte daling. Dat lijkt op het eerste gezicht geen groot verschil, maar zet dus wel het gekochte volume bio onder druk.

Verder blijkt nog dat de bekendheid van het EU-biolabel in Vlaanderen onder het EU-gemiddelde zit, dat het bioassortiment stagneert, dat de klassieke supermarkt met een marktaandeel van 47 procent het belangrijkste verkoopkanaal voor bio is – de rest is dan de gespecialiseerde kanalen, buurtsupermarkten, en de detailhandel – en dat vooral welgestelde gezinnen en gepensioneerden de meest intensieve biokopers zijn.

De balans lijkt niet geheel negatief. We houden stand met het marktaandeel, maar we moeten toch wat voorzichtigheid aan de dag leggen. Het Vlaamse biomarktaandeel in 2022 stagneert op 2,4 procent. Dat is voor een stuk toe te schrijven aan de prijseffecten van inflatie, en niet aan het verhandeld volume. Daarnaast lopen we in absolute en relatieve cijfers achter op het Belgische gemiddelde, en zitten we toch nog wel ver af van de doelstellingen uit het Strategisch Plan Bio. We willen die weliswaar pas tegen 2027 bereiken, maar ze vergen toch nog een doorgedreven inspanning.

Er bereiken mij heel wat signalen uit de gespecialiseerde kleinhandel dat hun verkoopmodel zwaar onder druk staat. Dat komt onder meer door de forse stijging van de loon- en energiekosten, die vreten aan de winstmarges. Deze speciaalzaken kunnen – in tegenstelling tot de grote supermarktketens – wat ze winnen op het ene assortiment moeilijker compenseren met wat ze verliezen op de biomarkt. Ze zijn uiteraard gespecialiseerd in bio. Dat leidt in sommige gevallen zelfs tot faillissementen, en er is ook een soort van consolidatie bezig binnen die tak.

Dat leidt tot de volgende vragen: Hoe evalueert u de cijfers die uit de analyse in opdracht van VLAM naar voren zijn gebracht? Hoe evalueert u dat de Vlaamse biomarkt stand heeft gehouden, of vindt u ook dat het deels vertekend is door inflatie en de hoge voedselprijzen?

Hoe evalueert u het feit dat de klassieke supermarkten bijna de helft van de biomarkt in handen hebben? Welke gevolgen kan dit met zich meebrengen voor de kleinere of meer gespecialiseerde kanalen?

Hebt u ook al signalen ontvangen van de detailhandel voor bioproducten dat zij het momenteel zwaar te verduren hebben? Is daar extra aandacht en ondersteuning voor nodig om die gespecialiseerde verkoopkanalen in stand te houden?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega. Inflatie heeft vanzelfsprekend een impact op het consumentengedrag. Dat geldt zeker ook voor de biomarkt. Mensen gaan door de inflatie minder kopen, en gaan nog meer in promotie kopen. Ze gaan sneller kiezen voor huismerken in plaats van voor A-merken, en ze kiezen ook eerder voor goedkopere aankoopkanalen. Bio staat daar niet boven, en dus ook daar speelt die impact op het consumentengedrag.

Ondertussen zijn de cijfers voor de eerste helft van 2023 binnen, en die tonen wel weer een positiever verhaal. De bestedingen aan bio lagen in België in de periode juli 2022 tot juni 2023 13 procent hoger dan in dezelfde periode het jaar voordien. De totale besteding aan de zogenaamde 'fast-moving consumer goods' steeg in dezelfde periode met 8 procent. De biobestedingen stegen dus sterker

dan de algemene markt, waardoor het aandeel van bio opnieuw steeg naar 3,5 procent binnen het totaal, en naar 5,4 procent specifiek binnen de verse voeding. De sterk gestegen besteding is zowel bij bio als bij gangbaar wel sterk toe te wijzen aan hogere gemiddelde prijzen. Voor bio stegen de prijzen in die periode met gemiddeld ongeveer 9 procent en bij het totaal met 10 procent. Ze stegen dus nog sterker bij gangbaar dan bij bio.

De mindere cijfers van 2022 blijken voorlopig inderdaad, en gelukkig maar, vooral een tijdelijk fenomeen te zijn. Ook cijfers uit andere marktonderzoeken van VLAM geven trouwens aan dat consumenten in 2022 extra zijn gaan reageren door de gestegen levensduurte. Zo gaven ze bijvoorbeeld aan hun duurzaamheidsinspanningen wat meer teruggeschroefd te hebben. Dat is in 2023 op een aantal vlakken weer wat hersteld. Specifiek voor Vlaanderen kwamen we in de periode juli 2022 tot juni 2023 uit op een aandeel voor bio van 2,7 procent versus 2,4 procent in 2022.

Supermarkten zijn uiteraard heel belangrijk voor bio, maar ze zijn dat zeker ook voor het gangbare gedeelte. Onder andere vanwege het gemak – dat spreekt ook voor zich – om alle nodige producten te kunnen kopen onder één dak, kiezen consumenten er vaak voor om hun aankopen te doen in een supermarkt. In de periode juli 2022 tot juni 2023 waren de grotere supermarkten goed voor 45 procent van de biobestedingen, hard discount voor 7 procent en buurtsupermarkten voor 8 procent. Samen maakt dat dus 60 procent. Ter vergelijking: bij het totaal van die 'fast-moving consumer goods' is dit 80 procent.

Tussen 2016 en nu stegen de biobestedingen met 66 procent. In deze sterk gestegen markt weten de kleinere, gespecialiseerde biokanalen hun marktaandeel te behouden. De totale omzet van deze kanalen evolueerde de voorbije zeven jaar dus toch wel sterk positief. Wat niet wil zeggen dat deze winkels het evident hebben in deze tijden, waarbij ze zelf ook geconfronteerd worden met stijgende kosten. Bovendien gaat het hier over een marktgemiddelde, binnen deze gespecialiseerde verkoopkanalen zullen er dus zeker zijn die het de voorbije jaren heel goed gedaan hebben, maar helaas ook bedrijven die het moeilijk hebben.

Op zich is het ook goed dat consumenten via de klassieke supermarkten meer en meer in aanraking komen met bio. Bovendien gaan we de supermarkten ook nodig hebben om de vooropgestelde doelstelling van 5 procent tegen 2027 uit het plan te kunnen halen. De supermarktaankopen kunnen ook een stap zijn om later naar meer gespecialiseerde kanalen te gaan voor bio. Het blijft anderzijds natuurlijk wel een uitdaging voor die kleinere, gespecialiseerde kanalen om voldoende consumenten aan te trekken.

Zoals ook opgenomen in het dit jaar gelanceerde Strategisch Plan Bio, waar u naar verwees, is een stijgende vraag naar bioproducten een krachtige motor voor de hele bioketen. Een groei in de consumptie, en het gebruik van bioproducten aan de vraagzijde, moet echter ook in balans zijn met de groei aan de aanbodzijde om tot een duurzame groei te komen binnen die gehele biosector, en ook om die mogelijk te maken. De acties en doelstellingen uit het strategisch plan zouden ook effect moeten hebben op die detailhandel. Ook VLAM houdt – zoals u ziet – de vinger aan de pols en zet actief in op bio.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u wel, minister. Ik ben eerst en vooral blij om te horen dat de cijfers voor de eerste helft van 2023 weer wat beter zijn, en dat de dip dus mogelijk achter de rug ligt. Anderzijds moeten we toch voorzichtig zijn in de analyse van die cijfers. Als de prijzen van de producten fel zijn gestegen, dan zal het totale verhandelde volume bioproducten wellicht niet heel hard zijn

toegenomen, maar eerder stabiel zijn gebleven. Dat brengt mij bij het uitgangspunt van het strategisch plan dat u zelf ook aanhaalde. We moeten echt werken aan de vraag. We moeten niet het aanbod pushen, om dan de prijzen verder te zien kelderen, maar we moeten werken aan de vraag.

Ik snap dat de supermarkten daar het meer evidente kanaal voor zijn. Je bereikt meer volk, en het is ook het comfort van de consument. Anderzijds was er toch een soort ecosysteem gegroeid van die detailhandel met gespecialiseerde groot-handelaars die alleen bioproducten verdelen. Ik denk dat we toch moeten opletten dat, door zo sterk in te zetten op het belang van die supermarkten voor de consument om kennis te maken met bio, en zo de vraag te vergroten, we daarnaast dat ecosysteem niet te veel in gevaar brengen.

Ik krijg alleszins signalen dat dat momenteel sterk onder druk staat. Ik begrijp dat VLAM daar ook aandacht voor heeft, en dat ook zal opvolgen. Ik ben benieuwd hoe het de komende maanden zal evolueren. Ik vraag u toch om daar als minister de nodige aandacht voor te hebben.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ja, ik denk inderdaad dat ik dat kan bijtreden. Het zijn signalen die ons ook bereiken. In het breder kader gaat het inderdaad over de ondersteuning van de detailhandel op een lokaal niveau. Het meest duurzaam geproduceerde voedsel is het lokale, maar het meest duurzame is ook het lokaal geconsumeerde. Die relatie met de detailhandel is belangrijk om het op die manier verder te versterken. Ik deel uw analyse dus. Dat zijn zorgen die u hebben bereikt, maar die hebben mij ook bereikt. Ik denk dus dat we daar de nodige aandacht voor moeten hebben.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.